այցելութեան չպրժաւէլթներէն մին լինի. Այն ատեն ժամանակ չունեցայ այս նիւթի վրա գրել, ինչպէս նաև ուրիշ խել մը կարևոր նիւթոց վրա. ցեռակցութիւնը բաւական երկար տևած է. Ներսէս սրբազան կը յայտնէ Հասունի թէ «ինչ որ ալ լինի երկու եկեղեցեաց տարբերութիւններն, քանի որ խղճի ազատութիւնը կը յարգեն, պէտք է համարին եղբայրներ իրարու միշտ բարեկամ միան, և թէ ազգային ինքնավարութեան հարցի մէջ, որ լոկ քաղաքական խնդիր մ' է, Հասունի գերապայծառ իւր բոլոր ջանքերն իրեն Ներսէսի ջանից պարտաւոր է միացնել»։ Հասուն կը պատասխանէ թէ «ինքն ևս կը փափագի, որ միշտ սիրով լինեն իրարու հետ, բայց ցաւալի է տեսնել, կը յարէ, որ հռովմէական եկեղեցիէն Հայաստանեաց եկեղեցին դարձողներուն արտաքոյ կարգի պատիւ կընծայուի, հայ ժամուց գովեստներ կը կարդայ և իբրև ազգային մեծ դէպք մը կը տօնեն այդ դարձը»։ Շիտակը, կըսէ Ներսէս, ազգային զգացմամբ արդէն մեզ հետ միասին եղող եղբայրներ երբ կրօնական համոզմամբ ալ կուգան կը միանան մեզ, բնական է, որ ուրախանամք, և պէտք չէ զարմանալ թէ ինչու արտաքին ցոյցեր կընեմք, վասն զի դուք իսկ, երբ չէ թէ այսպիսի պատուաւոր անձինք, այլ շատ անգամ մեր եկեղեցիէն դատապարտեալ կրօնականներ առ ձեզ կը դիմեն, փառաւոր ընդունելութիւն կը կատարէք նոցա, և պէտք է ասել, որ այդ փառաւոր ընդունելութիւնները այս վերջի վերադարձէն շատ առաջ տեղի կունենան»։

Ի՞նչ երկարեմ այս տեսակ խօսակցութիւններ կը շարունակեն, Ներսէս միշտ ջանալով որ Հասուն ալ աջակից լինի իրեն. Բայց նոքա, որ կը ճանաչեն զՀասուն, զնա շրջապատողներն, Հռովմայ քաղաքականութիւնը, մանաւանդ Թիւրքերն իրեն և Հռովմայ աթոռոյն բարեկամ պահելու համար Հասունի ունեցած փափագն, չէ թէ յոյս չեն տածեր, այլ կերկնչին իսկ որ Հասուն Բ. Դրան և Հռովմայ համար շատ բարեկամաբար աշխատի։ Միւս կողմանէ հակահասունեան հայք հետզհետէ կը դիմեն ի մեր Պատրիարքարան, կըսեն թէ մէջերնին երբեմն հասունեան իսկ կը գտնուին։ Վերջի օրերս Թէրձեմանի արտօնատէրըն ալ արձանագրուեցաւ ի մեզ։ Իսկ Հայաստանի բարեկարգութեանց համար աշխատութիւններն Պատրիարքարանի կողմէ կը շարունակուին, և կը նշմարեմք, որ այս օրերս բաւական կարևոր դարձուածք մը տեղի ունենալու վրա է շատ գաղտնապահութեամբ։ Բերլինի դաշնագրի ստորագրողաց վրա անշուշտ մեծ լոյս մը դնելու չեմք։ Անցեալներն երբ Ջերազ և Օրմանեան տօնի մը առթիւ Աւստրիոյ դեսպանատունը կերթան և խօսք կը բացուի դաշնագրի 61-րորդ յօդուածի վրա, գործակատարը կասէ «էհ, եթէ մեր փափագներն գոհացնելն մենէ կախում ունենար, շատ բան կընէինք, բայց մեր ազդեցութիւնը մինչև Արարատ արդիւնաւոր ընելէ յառաջ որչափ գոհ պիտի լինէինք, եթէ կարող լինէինք մեր անմիջական դրացին եղող Մօնթէնէկրօյի գործերն կարգադրել»։ Այս խօսքերուն պատասխան չը կրնար դրուել։ Գերմանական դեսպանատունը պ. Ռատոլէնսքիի հետ տեսնուած ատեննին Օրմանեան Բերլինի դաշնագրի համար ուրիշ ըսելիք չը գտներ՝ բայց եթէ մաղթել թէ 78 թուականը ծնաւ դաշնագիրը, 79 զայն գործադրելու եղանակներն ցոյց տուաւ, իսկ 80 թուականը նորա գործադրութիւնը կատարէ»։ Պ. Ռատոլէնսքի վարդապետի մաղթանաց մասնակցել ամենէն խելացի միջոցը կը համարի։

Ֆրանսա յունական խնդիր մը ունի, որ բաւականէն աւելի է իրեն. ուրիշ մեծ տէրութեան մը առ ժամանակեայ ներկայացուցիչն Հայաստանի պատուիրակ Վահան վարդապետի շատ ցուրտ ընդունելութիւն մը ընելու չը վարանիր, և երէկի Թիւրք թերթերն ցնծութեամբ կը ծանուցանեն թէ Անգլիա Պարսկաստանն ալ իրեն բարեկամ ընելով, Ասիոյ մէջ իսլամական անեղ միութիւն մը պատրաստելու հետամուտ է։

Ջեմք գիտեր թէ այս անգամ արդեօք լէջաբար կուզեն Թրքաց և Պիքոնսֆիլտի երազը իրականութիւն մը ընելու փորձեր փորձել։

Գուցէ ամենէն աւելի Բուլղարաց շնորհակալ լինեմք, որ իրենց համակրութիւնը մեզ կը պահեն և պ. Ցանքոֆ բաւական ժամանակ յառաջ կը ներկայանար Պատրիարքի և կը մատուցանէր առաջին պաշտօնեայ և արտաքին գործոց նախարար եպիսկոպոսի մի նամակն, որով կը հաղորդէր թէ ինքն միշտ երախտապարտ է Ներսէսի, որ գաղտնութեան օրերու մէջ այնքան իմաստուն խորհուրդներով առաջնորդած էր իրեն. վստահ է որ այդ իմաստուն խորհուրդներն իւր ազգին ալ օգտակար պիտի լինին. ինքն ամէն կողմ հրաման տուած է, որ Բուլղարիոյ մէջ գտնուած հայք իբր հարազատ Բուլղարք պատուին և անոնց բարօրութեանը համար ամէն հոգ տարուի»։

Երբ օտար երկիրներու մէջ հայոց հանգստութեան համար հոգ կը տարուի, բուն Հայաստանի մէջ այդ հոգն ունեցողը կը պակսի և մեր խեղճ ժողովուրդը աչքը մերթ հոս կը դարձնէ, մերթ հոն, և չեն պակսիր անձեր, որ նորա գործոց զանազան մեկնութիւններ տան։ Վանայ մէջ հայք ստորագրութիւն կը հաւաքեն եղեր ռուսական եկեղեցւոյ գիրկը նետուելու համար։

Եթէ չեմ սխալիր այս լուրը ամենէն առաջ «Մըշակի» թղթակցութեանց մէջ տեսնուեցաւ, հերքումն ալ միասին ունենալով. այդ հերքումը ես չէի տար, այլ Պատրիարքարանի բարձրագոյն պաշտօնեայի մը առ Լէյարդ տուած հերքումն էր։ Այս լուրը Կ. Պոլսէն Եւրոպա տարածուեցաւ, միշտ աղբիւրը անգղիական դեսպանատունը լինելով. իսկ մինչև ցարդ Վանէն փաստելի անձինք դեռ բան մը չը գրեցին։ Զարմանքնիս մեծ եղաւ երբ պ. Շահնուր «Արևելեան Մամլոյ» դեկտեմ. ամսաթիւոյն մէջ հետևեալ տողերն կը հրատարակէր. «Մասիս» որ մերթ առասպելներու կը բանայ իր սիւնակները, այս անգամ իբրև առասպել կը մխտէ ճշմարիտ դէպք մը, Վանայ մէջ այս օրերս տեսնուած շարժումն դէպի ռուսականութիւն, որ պաշտօնապէս մինչև Անգղիոյ կառավարութեան հաղորդուած է։ Արդ՝ արժանահաւատ աղբիւրէ կիմանանք թէ իրօք կայ այդ գաղտնի շարժումն, թէ Վանայ մէջ ընկերութիւններ ստորագրութիւններ կը հաւաքեն հայերն ռուսական եկեղեցւոյ ծոցը նետելու, թէ ռուս գործակալներ կը գործեն անդուլ, և ինձ գրողը կասկած կը յայտնէ թէ մայրաքաղաքիս ընկերութիւններէն մին մատ ունի այս գործին մէջ։ Ո՞ր ընկերութեան կակնարկէ չը գիտեմ, միայն կը գուշակեմ որ «Մշակի» Կ. Պոլսոյ թղթակիցն Հայկակ, որ ամէն ինչ Ռուսաստանի մէջ վարդագոյն կը տեսնէ, իսկ Թիւրքիոյ մէջ սևագոյն, գործը պիտի քօղարկէ, և պիտի ցոյց տայ, որ այս լուրն անգլիական գործարանէ ելած է, և ինչ որ Անգլիացի է Պէյքըր փաշային պէս սուտ է, արբշիռ է....

«Արևելեան Մամլոյ» այս տողերն բաւական ազդեցութիւն ունեցան հոս, վասն զի այդ թերթն լուրջ թերթ մէ և կարևորութիւն ունի։

Եւ պ. Շահնուրի նման պատուաւոր թղթակցի մը, զոր կը յարգեմք շատ անգամ բոլորովին հակակարծիք լինելով հանդերձ, քանի մը դիտողութիւններ ընել աւելորդ չեմք համարիր։

Վանայ մէջ ռուսաց եկեղեցին յարելու համար հանրագրութիւն մը պատրաստուած լինելն ոչ ոք ստոյգ գիտէ, պ. Լէյարդի գրասենեակէն ելած լուր մ'է, կրնայ լինել որ Վանայ մէջ ստորագրութիւն մը հաւաքուի և Լէյարդի շահը այնպէս պահանջէ, որ այդ ստորագրութեան կրօնական գոյն մը տայ։ Փափագելի է որ այդ արժանահաւատ աղբիւր գուշծնից ձեր սովորական ըէպօրթըը եղած չը լինի, վասն զի այդ պարոնի բարեմտութիւնը քիչ շատ կասկածելի է մեզ. անցեալներն կիւրակէ օր մը «Արարատեանի» գրասենեակն կը գտնուէի, երբ ձեր պարոնը հոն եկաւ և խնդրեց որ «Արևելեան Մամլոյ» ու «Փորձի» վերջի թիւերն իրեն տան տեսնէ, նոցա գործակատարն մէկ մէկ օրինակ ցոյց տուաւ և երբ պարոնը ամենայն անտարբերութեամբ սկսաւ թղթերը կտրտել, պ. գործակատարը ըսաւ թէ «հատով չը ծախուիր.»—չէ, կարդալու համար է, ըսաւ.—«պէտք է բաժանորդ լինիք», և քաղաքավարութեամբ թերթերն ետ առաւ։ Ձեր պարոնը բան մը մռմռաց քթին տակէն ու գնաց. քանի մը օր վերջը տեսանք, որ սկսաւ Նաթանեանի և «Արարատեանի» դէմ յարձակիլ, և կըսէր ինձ՝ դեռ նայէ ինչեր կրնամ ընել։ Այդ պարոնը որ կը պարծենայ թէ Շահնուրի տեղեկութիւններն ինք կը հաղորդէ, օգուտ քաղած է առթէն «Արարատեանի» դէմ ալ բան մը սպրդելու, ինձ հաւանական այս կը թուի, իսկ թէ այս հաւանականութիւնը ճշմարտութիւն մ'է, այն դուք կրնաք գիտնալ և ըստ այնմ շարժիլ ձեր ըէպօրթըրին հետ։ Իսկ եթէ այս չէ, երևակայութեան արդիւնք է, Վանայ մէջ ընկերութեան ստորագրութիւն հաւաքելու մասին ալ արժանահաւատ աղբիւրէ գրուած մը չը տեսանք, և դժուարաւ կը հաւատամք, որ հնար չըլլար այդ ընկերութեանց անուններն ի հրապարակ հանել։ Եթէ դուք ու անգղիական դեսպանատունը այս տեղեկութիւնը ունիք, արդեօք Բ. Դուռը չը գիտէ՞ր և Պատրիարքարանէ տեղեկութիւն չը խնդրէ՞ր. խնդիրն կրօնական մի նկատէք. Բ. Դուռն ալ գիտէ որ կրօնից ետևէն նիւթական շահեր կուգան։ Վերը յիշած եմ թէ պ. Ջերազ այս լրոյն պաշտօնական հերքումը տուաւ Լէյարդի, ես ուրիշ բան չեմ ըրած, բայց եթէ այդ հերքումը հրատարակել «Մըշակի» մէջ. և դուք զայս կանուանէք «գործը քօղարկելու»։ Մեր մէջ կը գտնուին բազմաթիւ անձինք որ կը կարծեն թէ այս կրօնափոխութեան լուրը Անգղիոյ մէջ տարածուի, մանաւանդ թէ հեղինակն ալ Լէյարդ ըլլալէն վերջը ալ վախնալու բան չը կայ։ Բարեկարգութիւններն փութացնելու միջոց մը կը համարեն։ Մտածութիւն մ' ալ այս է։

Ոչինչ նուազ զարմանք պատճառեց նաև այն խօսքերն «ռուս գործակալներ կը գործեն անդուլ»։ Այս խօսքերուն հաւատալու համար պէտք է որ Տաճկաստանի մէջ Ռուսիոյ գործելու եղանակին վրայ տեղեկութիւն չունենամք։

Եթէ Ռուսաստան Տաճկաստանի քրիստոնէից վրա մեծ ազդեցութիւն ունեցած է և նոցա համակրութիւնը գրաւած է, ինչ կուզէք ըսէք, այս իրողութիւն մ'է։ Դորա գլխաւոր պատճառն է որ նոցա մէջ կրօնական հերձուած և բաժանում ձըգելու հետամուտ չէ եղած, յանուն քրիստոնէութեան պաշտպանած է զանոնք։ Այս ընթացքը այնքան նմա յաջողած է որ չեմք գիտեր թէ ինչու անկէ պիտի շեղի։ Հայաստանի մէջ ազդեցութիւն ստանալու համար,—բայց այդ ազդեցութիւնը արդէն ունի, և երբ Ռուսիա փորձ փորձէ կրօնական բաժանմամբ մեր մէջ նոր պառակտում ձգելու, մի՞թէ կը կարծէք որ իւր բարեկամաց թիւը շատ և շատ զգալի կերպով չը նուազիր և իւր ազդեցութիւնը շատ աւելի չը տկարանար։ Այս այնպիսի ճշմարտութիւն մ'է որոյ վրա պնդելու հարկ չը կայ. և եթէ հայք ինքնաբերաբար այս շարժում մը ընեն, կրնանք ապահով լինել որ Ռուսիա պաշտօնապէս պիտի մերժէ զանոնք ընդունել։ Ի՞նչ կը կարծէք, եթէ Անգղիա կարող լինէր կամ ուզէնար Հայաստանէն անգլիացի կամ ամերիկացի բողոքական քարոզիչներն ետ կանչել, կամ կանչել տալ բողոքականութեան պաշտպան և զայն տարածող լինելէ ետ կենար, միթէ չէք կարծեր որ Անգղիոյ բարոյական ազդեցութիւնը շատ և շատ աւելի կը մեծնար։ Ռուսիա ըրածը գիտէ, անոր համար կրնամք վստահ լինել որ Վանայ մէջ անդուլ գործող գործակալներ չունի, իւր շահը այսպէս կը պահանջէ։ Երբ պ. Շահնուր կըսէք թէ «Հայկակ ամեն ինչ Ռուսաստանի մէջ վարդագոյն կը տեսնէ, իսկ Թիւրքիոյ մէջ սևագոյն» խնդրեմ Թիւրքիոյ մէջ վարդագոյն իր մը ցոյց տուէք. իսկ Ռուսիոյ մէջ վարդագոյն իրեր պակաս չեն, և երբ կըսէք թէ (ըստ Հայկակի) ինչ որ անգլիացի է Պէյքըր փաշային պէս սուտ է, արբշիռ է, դուք անշուշտ Պէյքըրի անձին նկատմամբ պէտք եղած տեղեկութիւններն ստացած էք, թերևս այժմ զզջումի եկած լինի։ Իսկ իւր գործոց մասին առանց երկար բարակ գրելու «Թայմզի» Անթապի թղթակցէն հետևեալ տողերն յառաջ կը բերեմք. «Ընդհանուր տպաւորութիւնն այն է որ Պէյքըր փաշային յանձնուած գործն այն հին պաշտօնն է, զոր քննելու տեղեկագրել կանուանեն։ Եթէ ուղիղ է այս լուրը, ժողովուրդը մեծ մասամբ իրաւունք ունի սկեպտիկեան լինել այս նոր յանձնախումբէն յառաջ գալու բարիքներուն նկատմամբ»։—Կարծեմ ես ալ ասկէ շատ տարբեր չէի գրած «Մշակին» և մեղաւոր չեմ սխալիր։ Անգղիոյ ձեռամբ գործադրուելիք բարեկարգութեանց մասին մեք զայդ utopie սեպած եմք առջի օրէն և այդ ոչ թէ բնազդմամբ, այլ որչափ հնար է լաւ մտածելով. դժբաղդաբար դէպքերն մեզ իրաւունք տուին մինչև այժմ. Երանի թէ քաղաքականութիւնը փոխուէր և անգլիական բարեկարգութիւնք նոր կերպարանք առնուին։

Համառօտ ակնարկ մ'ալ ներքին գործերնուս տամք։ Յունուար 25-ին Ազգային երեսփոխանական ժողովը գումարեցաւ, բայց բան մը չըրաւ. խել մը խնդիրներ կային որոնց և ոչ մէկուն լուծում տուաւ. Տիգրանակերտի խնդիրն առկախ մնացած է, նոյնպէս շատ մը հարցեր։ Ըլլալու ճամբայ չէ. տասն և հինգ օրն անգամ մը երեսփոխանական ժողովը 3—4 ժամու չափ կը գումարի, ատենական գործերը կը կարգադրէ քիչ մը և հազիւ թէ ուրիշ խնդրով մը զբաղելու կը սկսին՝ մեկնելու ատենը կուգայ։ Ներքին կանոնագրութեամբ դիւաններու բաժնուած է. անձնիւր դիւան իրենց վերաբերեալ խնդիրներն նախ պիտի քննեն, յետոյ ժողովոյ մէջ տեղեկագրով մը խնդիրներն դիւրաւ կը լուծուին. բայց դիւանի անդամներն իսկ զիրար տեսնելու դժուարութիւն ունեն և այնչափ խնդիրներ կան որոնց տեղեկագիրներն երկար ատենէ կը սպասուին։

Հայաստանի մէջ առաջնորդներու սովը օր քան զօր աւելի զգալի կը լինի. շատ գովութեամբ կը խօսին Երզնկայի առաջնորդ Հմայակ վարդապետի վրա. Երզնկայի դպրոցներն բարեկարգեց, ժողովուրդը արթնցուց ազատութեան քունէն, և հայոց անունը օտարաց աչքի յարգելի ըրաւ. «Temps» լաւ թղթակցութիւն մը գրած է այս կղերականի նկատմամբ. կարծեմք պատրիարքարանէն եպիսկոպոսութեան վկայագիր պիտի տան։ Կը լսեմք թէ մեր շնորհազարդ Ռուբինեան Ամբրոսիոս վարդապետն ալ Բաբերդի առաջնորդ ընտրուեր է, թող երկրագործական վարժարանը հոն բանայ։

Պատրիարքարանը անյարմար ընտրութիւններ ալ կանէ. օրինակի համար Ջարսանճաքի մէջ Յովհաննէս վարդապետը 18 տարի է առաջնորդութիւն կընէ և ժողովուրդը անբան ընելու համար ինչոր ձեռքէն կուգայ, ըրած է, ինքն ալ այդ վիճակին հասած մարդ մը կը սեպուի. ժողովուրդը կը գանգատէր, մանաւանդ թէ քիւրդ պէյերու մեղսակից լինելուն կասկածներ պակաս չեն. կը լսեմք թէ Պատրիարքարանն այս անձն բաներ Սղերտի տեղապահ ըրած են, Սղերտի մէջ աղէկ առաջնորդ մը կարևոր է. հետզհետէ հայք քիւրդ կը լինեն։

Ազգային երեք ընկերութեանց միացման գործն կը շարունակէ. յունուար 27-ին կիւրակէ օր «Կիլիկեան» ընկերութեան ընդհ. ժողովը ևս ընդունեց է միութեան սկզբունքը, և այսօր «Դպրոցասիրաց Արևելեանը» նիստ ունի, արդիւնքն վաղը կիմանամք։

Յունուար 31-ին տեղի ունեցաւ «Դպրոցասիրաց—Արևելեանի» պարահանդէսը շատ շքեղ կերպով, Լէյարդ սգոյ պատճառաւ ներկայ չէ գտնուած, և կարծեմք 4000 ռուբլի մօտ հասոյթ մը մնացած լինի։ Այս տարուան պարահանդէսներն խիստ շատ են։

Կիմանամք թէ երէկ «Դպրոցասիրաց—Արևելեանը» միութեան սկզբունքը ընդունած է, բայց երէկ վարչութեանց մէջ կնքուած պայմագրութեան վրա դժուարութիւններ յարուցած է. ստոյգ տեղեկութիւնք յաջորդ նամակաւ։

Հայկակ

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 20 փետրվարի: «Правит. Вѣстн.» լրագիրը հաղորդում է, որ պետական խորհրդարանը իր փետրվարի 19-ի որոշման համեմատ, բոլոր անդամներով ներկայացաւ Թագաւոր Կայսրին յայտնելու իր հաւատարմահպատակ շնորհաւորութիւնը. Կայսրը նրանց աշխատութիւնների ու զգացմունքի համար շնորհակալութիւն յայտնեց, և համբուրելով խորհրդարանի նախագահ Մեծ Իշխան Կոնստանտին Նիկոլայեվիչին, ասաց թէ յոյս ունի, որ խորհրդարանն առաջուայ պէս կօգնի Նրան ապագայ դժուարութիւնների մէջ: Սէնատը նոյնպէս իր բոլոր կազմակերպութեամբ ներկայացաւ Կայսրին, և բաղդաւորութիւն ունեցաւ լսել Նրա ձայնը, որի մէջ հաստատ յոյս է յայտնված, թէ սէնատի գործունէութիւնը միշտ ուղղված կը լինի օրինական կարգադրութիւնները հաստատ հիմքերի վրա դնելու:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 20 փետրվարի: Երէկ կանուխ առաւօտեանից սկսած Պետերբուրգը զարդարվեցաւ դրօշակներով, գորգերով և տրանսպարանտներով: Ծածքերում, եկեղեցիներում և բոլոր թէ պետական և մասնաւոր հիմնարկութիւնների մէջ մաղթանքներ կատարվեցան: Առաւօտեայ 10 ժամին Ձմերային պալատի առաջ շարված էին զօրախմբերը. զինուորական երաժշտութեան և երգեցիկների միաձայն ուրախ գոռոցներով, թնդանօթների ողջոյնի հետ միասին կատարվեցաւ հիմնը: Թագաւոր Կայսրը պատշգամբի վրայից ողջունում էր զօրքերին և ժողովրդին, որոնք Նրան բարձրաձայն ու ցնծալի «Ուրա»ներով շնորհաւորում էին: Օրն անցաւ ժողովրդի ուրախ հրճուանքներով: Երեկոյեան փայլուն լուսաւորութիւն եղաւ: Փողոցները ծածկված էին բոլորովին ժողովրդի բազմութեամբ, և ածում էին երաժշտական 16 խումբեր: Թատրոններում շատ անգամ կատարվեցաւ ազգային հիմնը:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 20 փետրվարի: Լուր տարածվեցաւ, թէ այսօր կէսօրից յետոյ ժամը մօտ 3-ին Բոլշայա Մորսկայա անուանված փողոցի վրա, կոմս Լօրիս-Մելիքովի կառք նստելու միջոցին, մի անյայտ անձն րէվօլվէր արձակեց Նրա վրա. կոմսը վիրաւորված չէ, յանցաւորը կալանաւորված է. մանրամասնութիւնները դեռ յայտնի չեն:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 20 փետրվարի: Կոմս Լօրիս-Մելիքովի կեանքին սպառնացող եղեռնա-

գործի արձակած առաջին գնտակը, ծակելով կոմսի վերարկուն, կպաւ նոյնպէս և սէրտուկին. եղեռնագործն աշխատեց երկրորդ անգամ արձակել, բայց այդ միջոցին կոմսը յաջողացրեց այնպէս ուժով խփել յանցաւորի երեսին, որ նա երերաց, և քիչ մնաց, որ վայր ընկնի: Կոմսին ուղեկցող կօզակը բռնեց յանցաւորի քամակից, և վրա վազող մարդիկն օգնեցին եղեռնագործին կալանաւորելու: Հաստատապէս պատմում են, որ կոմս Լօրիս-Մելիքով ժպտալով ասաց. «Ես համոզված եմ, որ դեռ ձուլված չէ այն գնտակը, որ կարողանայ ինձ սպանել»: Եղեռնագործը աղքատ հագված մի երիտասարդ հրէայ է:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 21 փետրվարի: «Петербургскія Вѣдомости» լրագիրը հաղորդում է, որ կոմս Լօրիս-Մելիքովի կեանքին սպառնացող եղեռնագործը, այսօր փետրվարի 21-ին կը դատվի պատերազմական դատարանի (полевой судъ) առաջ. րէվօլվէրը լցրած էր կոտորակներով. այդ կոտորակներից մէկը, որ մոլորվել մնացել էր կոմսի վերարկուի մէջ, գտնվում էր կոմսի ձեռքին: Քաղաքապետն արաւ եղեռնագործի առաջին հարցափորձը, որից երևաց որ նա հրէայ է, և նրա անունն է Իպպօլիտ Մլօդեցկի, որը անտարբեր յանդգնութեամբ յայտնեց հետևեալը.—ես չը լինեմ, ուրիշը կը լինի, ուրիշը չը լինի, մի երրորդը կը լինի, բայց հաւաստի կարելի է ասել, որ մեզնից մէկն անպատճառ կը սպանէ կոմս Լօրիս-Մելիքովին:—

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մամուլի տակից դուրս են եկել և վաճառվում են Կենտրոնական Գրավաճառանոցում հետևեալ գրքերը:

	Ր.	Կ.
Մանկական երգեր Դամառ-Թաթիպայի, կազմած	—	25
— Նոյնը անկազմ	—	15
Թաւամազ մեղու՝ պատկերազարդ, կազմած. թարգ. օր Ն. Տէր-Մարկոսեանի	—	40
Կարմիր լապտեր՝ պատկերազարդ և կազմած, թարգ. օր Ն. Տէր-Մարկոսեանի	—	50
— Նոյնը առանց կազմի	—	30
Վէպեր. Յ. Գրիգորեանցի	—	60
Պէպօ. կոմեդիա երեք արարվածով, հեղ. Գ. Սունդուկեանի	—	30
Մօրես կամ աշխատութիւն, հեղ. Տ. Գոտո-թարգմ. Գաղիերէնից.	1	—
Խորհրդաւոր կղզի, հեղ. Ժ. Վեռն 3 հ. թարգ. Գաղիերէնից	4	—
Դիւարնակ բլուր. հեղ. Էօժէն Սիւ 2 հ. թարգ. Գաղիերէնից	2	75
Պատմական ներշնչումներ, հեղ. Հրանտ Ասատուրի	—	60
Սահմանադրութիւն և հայ ժողովուրդն Հր. Ասատուր	—	35
Մի կաթիլ արտասր, զոր կը հեղու Սիսակ հայ մոխիրին վրայ	—	35
Խօսք զհայրենեաց հեղ. Վ. Վ. Պարտիզակցի	—	70
Թորոս աղբար Հայաստանի ճամբորդ հեղ. Սրուանձտեանց	1	25
Մանանայ Նոր հեղինակի	1	75
Սիրաք և Սամուէլ բարի հօր կրթական դասեր, հեղ. Խրիմեան Հայրիկ	1	45
Մարգարիտ արքայութեան երկնից, նոյն հեղ.	—	75
Վանգոյժ. կուժ մի ջուր իւր այրած հայրենեաց վերայ կ'սրսկէ Խրիմեան Հայրիկ	—	20
Թէ ինչ շահեցանք Բերլինի վեհաժողովէն, հեղ. Մ. Ջերազի	—	40
Հայաստան և Իտալիա նոյն հեղ.	—	60
Սամուէլ Մուրատեանի կտակի խնդիրը, դատախօսութիւն Ս. Արծրունու.	—	50

Հրատարակութիւն Զարմայր Մսերեանի

	Ր.	Կ.
Փարոս Հայաստանի, պատկերազարդ հանդէս.	1	—
Եղբայր և քոյր Գերմանական վէպ. պատկերազարդ	—	30
Արքայադուստր Գերմանական վէպ. պատկերազարդ	—	35
Հնդկական ձեռքեր Անգղիական վէպ. պատկերազարդ	—	10

Իշխան Բէհբութեանի հրատարակութիւններ

	Ր.	Կ.
Վ.ոյքի իմ վէրքեր, փարս երեք պատկերով Մ. Տ. Գ.	—	40
Բեքեր բիձու հանաքը. Օպերետա մի գործողութեամբ	—	25
Աշնանային երեկոյ գիւղում, վոդըվիլ մէկ արարուածով.	—	25
Բռնի ամուսնութիւն. կոմեդիայ մէկ արարուածով	—	40
Ժանօ և Ժանէտ, օպէրա-վոդըվիլ, մէկ գործողութեամբ.	—	40
Պառաւներին խրատ. վօդըվիլ մէկ արարվածով Մ. Տ. Գ.	—	50
Տիկինը նրան սպասում է, կատակերգութիւն մէկ արարուածով.	—	30
Անանուն կատակ. կատակերգութիւն մէկ արարուածով.	—	40
Փակուած դրան մօտ. պատկերամենախօսութիւն	—	30

Նոյն տեղը վաճառվում են ամենայն տեսակ դասագրքեր Հայերէն, Ռուսերէն և օտար լեզուների, դասական պիտոյքներ ուսումնարանների և աշակերտների համար. Հայերէն, Ռուսերէն և Գաղիերէն վիպասանութիւններ, ամենայն հասակի ընթերցանութեան և գիտութեան զանազան ճիւղերին վերաբերեալ գրքեր. պատուէրները կատարվում են ամենայն արագութեամբ: Օտարաքաղաքացիք իրանց պահանջները պէտք է ուղարկեն հետևեալ հասցեով
Въ Тифлисъ. Въ Центральную книжную торговлю"

8—10

Կիրակի, յունվարի 27-ից սկսած, Գունիբեան փողոցի վրա, ցիրկի մօտ գտնված բաղգանի մէջ կը ներկայացնվի հասարակութեանը երբէք այստեղ չը տեսնված երևոյթ, այն է ԵՒՐՕՊԱՅԻ ԱՄԵՆԱԽՈՇՈՐ ՀԱՍԱԿԱՒՈՐ ԿԻՆ... ԱՄԱԼԻԱ և աշխարհի ամենափոքր ԿԱՐԼԻԿՆԵՐ ՄԱՐԿԻԶ ՀԵՆՐԻԽ ՎՕԼԳԻ և ՄԱՐԿԻԶՈՒՀԻ ԼՈՒԻԶԱ: Տեղերի գները՝ առաջին տեղեր 50 կօպէկ, երկրորդ 30 կօպէկ: Երեխաները կէսն են վճարում:

8—12

ՆԵՐԿԱՅ 1880 ԹՒՈՒՄ ԿԸ ՏՊԱԳՐՎԻ

„ԿԱՅԾԵՐ"

ՎԷՊ ՏԱՃԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ԿԵԱՆՔԻՑ

Հեղինակութիւն ՐԱՖՖԻ

Վէպը բաղկացած կը լինի երկու առանձին հատորներից իւրաքանչիւրը կը բովանդակէ մօտաւորապէս 400 տպագրված երեսներ: Ամեն մէկ հատորի գինն է 1 ր. 50 կ., իսկ միասին 3 ր.: Մէկ հատորի համար առանձին ստորագրութիւն չէ ընդունվում:

Ստորագրվել կարելի է ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒՄ այն պարոնների մօտ, որոնք բարեհաճել են բաժանորդներ հաւաքել «ԿԱՅԾԵՐԻ» տպագրութեան համար, իսկ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ պէտք է դիմել «Մշակի» խմբագրատանը Յ. ՄԷԼԻՔ-ՅԱԿՈԲԵԱՆԻՆ:

Աշխարհահռչակ արտիստ և պատւանշանների ասպետ Ն. Ա. Կօզլով պատիւ կունենայ մի մեծ սպիրիտիկական ներկայացումն տալ Արծրունու թատրօնում: Ներկայացման օրվայ մասին կը յայտնվի առանձին յայտարարութեամբ:

2—2

ՆԻԿՕԼԱՅԵՒՍԿԻ ԱՐՔՈՒՆԱԿԱՆ ՌՈՒՍԱՑ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԻ ՀԱՄԱՐ հարկաւոր է ՎԱՐՁԵԼ չորս մեծ և չորս միջակ սենեակներ մեծ բակով, Հաւլաբարում, աւելի ՊՕԿՐՕՎՍԿԻ ԿԱԶԱՐՄԻ մօտերում:

Այդպիսի շինութիւն ունեցողներին խընդրում եմ շնորհ բերել յիշեալ ուսումնարանը, ՊՕԿՐՕՎՍԿԻ ԿԱԶԱՐՄԻ ԴԻՄԱՑ, և խօսակցել պայմանների մասին ուսումնարանի տեսչի հետ՝ ամենայն օր ճաշից յետոյ 3 ժամից մինչև 7 ժամը երեկոյեան:

3—3

ՆՈՐԻՆ ԲԱՐՁՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱԼԱՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ հրաւիրում է ցանկացողներին ՂԱՐԱՅԱԶՈՒՄ մի ՔԱՐԷ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆ կառուցանել: Շինութեան ՊԼԱՆԸ կարելի է ՏԵՍՆԵԼ պալատական ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՈՒՄ ներկայ տարվայ մինչև մարտի 1-ը:

2—3 (2)

Փետրուարի 6-ին ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ վախճանուել է տիկին ԵՂԻՍԱԲԷԹ ԵԶԵԱՆԸ: Այն անձինքը որոնք կը ցանկան յարգել հանգուցելոյ յիշատակը հրաւիրվում են շնորհ բերել ԿԻՐԱԿԷ փետրվարի 24-ին ՎԱՆՔԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՆ, ուր կատարուելու է նորա հոգեհանգիստը:

2—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ յայտնում է, որ ՌՈՒՍԱՑ ԲԱԶԱՐԻ և ՀԱՒԼԱԲԱՐԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԻ վրա կառուցված են ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ վարձով տալու համար. ռուսաց բազարի վրա 18 համարներ և Հաւլաբարի հրապարակի վրա 40: Յիշեալ շինութիւնները ՎԱՐՁՈՎ վերցնել ՑԱՆԿԱՑՈՂՆԵՐԸ հրաւիրվում են քաղաքային վարչութիւնը, որի ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՈՒՄ ամենայն օր, բացի տօն օրերից, առաւօտեան 10 մինչև 2 ժամը երեկոյեան վարձի ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ կը յայտնվեն:

3—3

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ հայոց ազգային Հոգևոր ԴՊՐՈՑՈՒՄ, հոգաբարձական խորհրդարանի մէջ, գալոց ՄԱՐՏ ԱՄՍՈՅ 12-ին, երեկոյեան ժամը 7-ին, կը լինի ԱՃՈՒՐԴ (առանց կրկնաճուրդի) կապալով տալու Թէկէթի սուրբ Գէորգայ ուխտատեղւոյ զաւթումը ՄԻ ԿՐՊԱԿ ԻՐԱ ՄԻ ՍԵՆԵԱԿՈՎ: Պայմանաթուղթը կարելի է կարդալ հոգաբարձութեան դիւանատան մէջ ամեն օր բացի կիւրակէից և տօներից, առաւօտեան 10-ից ց12 ժամը:

Անդամ հոգաբարձութեան՝ Ար. Նահապետեանց

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝

1. Երգնկեանց քահանայ—Մանկական երգարան, երգեր և պար-երգեր ընդունված է Ներսիսեան և Գայանեան դպրոցներում. գինն է . . — ր. 20 կ.
2. Մեծատունեանց—Երգարան աղջկանց և աշակերտուհեաց Հայկական ուսումնարանաց . . . . . 1 ր. — կ.
3. Բժիշկ Բ. Նաւասարդեանց—Դիֆտերիտ բողազայա. . — ր. 25 կ.
4. Բժիշկ. Գ. Տէր-Գրիգորեանց—Վարակիչ հիւանդութիւններ.

(Ծաղիկ, կարմրուկ, սկարլատին, բծաւոր տիֆ, անդրադարձ տենդ, դիֆտերիտ, ընդհատ տենդ, խօլերայ, դեղին տենդ, որովայնատիֆ և ժանտախտ.)

Սոցա յատկութիւններն, ծագման և տարածման եղանակներն և նախապաշտպանողական միջոցներ.

—

Վաճառվում են Զ. Գրիգորեանցի Կովկասեան գրավաճառանոցում:

7—8

Ընանովի քարվանսարան այրվելուց յետ, նորից բացված է խատակ մամի առևտուր Սիօնեան փողոցում Արծրունու քարվանսարայում № 14. իւրաքանչիւր շաբաթ ստացվում է նոր շինուած խատակ մամեր իմ սեփական զավօդից և որոնք վաճառվում են էժան գներով. խնդրեմ գնողներին չը թողնել իրենց այցելութիւնները:

Յովհաննէս Կուրծեան

4—4

Փետրվարի 12-ից ԲԱՑՎԵՑ Իշխան ՍՈՒՄԲԱՏՕՎԻ տանը ԿՕՆԴԻՏԷՐԻ և ՀԱՑԱՐԱՐԻ (пекарня) մագազին «ВАРШАВСКАЯ ПЕКАРНЯ» վերնագրովը, որտեղ կը վաճառվին զանազան տեսակ խմորեղէններ, նոյնպէս կը վաճառվին զանազան տեսակ կօնֆէտներ աժան գնով. թէ փոքր և թէ մեծ քանակութեամբ ցանկացողները կարող են ստանալ ԻՄ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻՑ. Օտար քաղաքացիք կարող են դիմել հետևեալ հասցեով. СОЛОЛАКИ, ВЪ ВАРШАВСКОЙ ПЕКАРНИ Мартиросу Ахназарову. Պատուէրները կը կատարվին ամենայն ճշգութեամբ, գնողներին մեծ զիջումն անելով և փօստի ծախսը մեզ վրա առնելով. կօնֆէկտների գինը ֆունտը 40 կօպէկից մինչև 1 ր..

ՄԻ ՀԱՅ ՕՐԻՈՐԴ, որ աւարտել է իւր ուսումն Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ օրիորդաց ԳԻՄՆԱԶԻԱՆԵՐԻՑ մինի մէջ, ցանկանում է վարժուհու պաշտօն ստանալ Կովկասի ՀԱՅՈՑ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆՆԵՐՈՒՄ: Պայմանները խնդրում ուղարկել հետևեալ հասցէիւ. С. Петербургъ, Новая улица, домъ № 14 кв. № 10 Хр. Ив, Іоану.

5—5

Дозволено Цензурою 21 Февраля 1880 г. Тифлисъ. Տպարան Ա. Ա. Միխելսոնի Типографія А. А. Михельсона